

www.2010againstpoverity.eu
2010againstpoverity@ec.europa.eu

Вие се интересувате от **публикациите** на генерална дирекция „Заетост, социални въпроси и равни възможности“?

Можете да ги изтеглите от интернет или да се абонирате безплатно за тях на адрес:
<http://ec.europa.eu/social/publications>

Можете също така да се абонирате за безплатния бюлетин на Европейската комисия „Социална Европа“ на адрес **<http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>**

<http://ec.europa.eu/social/>

■ Служба за публикации

ISBN 978-92-79-13664-1

9 789279 136641

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ЕВРОБАРОМЕТЪР ЗА БЕДНОСТТА И СОЦИАЛНОТО ИЗКЛЮЧВАНЕ 2009

Европейска комисия

2010 г.
Европейска година
на борбата с
бедността и
социалното
изключване

www.2010againstopoverty.eu

***Europe Direct е услуга, която ви помага да намерите отговор
на вашите въпроси за Европейския съюз***

Единен безплатен телефонен номер (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Някои мобилни оператори не предоставят достъп до телефони,
започващи с 00 800, или таксуват тези обаждания.

ПРАВНА ИНФОРМАЦИЯ

Нито Европейската комисия, нито което и да е лице, действащо от нейно име, носят отговорност за начина, по който би могла да бъде използвана съдържащата се в настоящата брошура информация.

Снимка Мишел Лорио © Европейски съюз

Допълнителна информация за Европейския съюз можете да намерите в интернет чрез сървъра *Европа* (<http://europa.eu>).

В края на изданието ще намерите неговите каталожни данни.

Люксембург: Службата за публикации на Европейския съюз, 2009 г.

ISBN 978-92-79-13664-1

doi: 10.2767/50994

© Европейски съюз, 2009 г.

Възпроизвеждането е разрешено при посочване на източника.

Възпроизвеждането на снимките не е разрешено.

Printed in Belgium

ОТПЕЧАТАНО НА БЯЛА, НЕОБРАБОТЕНА С ХЛОР ХАРТИЯ

Европейска комисия

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ЕВРОБАРОМЕТЪР ЗА БЕДНОСТТА И СОЦИАЛНОТО ИЗКЛЮЧВАНЕ | 2009

Люксембург: Службата за публикации на Европейския съюз

2009 — 8 стр. — 21 × 29,7 cm

ISBN 978-92-79-13664-1

doi: 10.2767/50994

Тази публикация е отпечатана на хартиен носител на всички официални езици на ЕС.

Как да получите публикации на Европейския съюз?

Платени публикации:

- чрез EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- от близката книжарница, като посочите заглавието, името на издателя и/или ISBN номера;
- като се обърнете пряко към един от нашите разпространители. За да получите координатите им, посетете следния адрес: <http://bookshop.europa.eu> или изпратете факс на следния номер: +352 2929-42758.

Безплатни публикации:

- чрез EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- от представителствата или делегациите на Европейската комисия. За да получите координатите им, посетете следния адрес: <http://ec.europa.eu/> или изпратете факс на следния номер: +352 2929-42758.

ВЪВЕДЕНИЕ

Солидарността е един от водещите принципи на Европейския съюз. Това означава, всички граждани да могат да споделят благата във времена на просперитет и тежестта във времена на трудности. Въпреки това почти 80 милиона европейци живеят под линията на бедността, а за много хора достъпът до работа, образование, жилище, социални и финансови услуги е особено труден.

Десет години, след като държавните глави и правителствата се ангажираха да вземат сериозни мерки срещу бедността в ЕС, 2010 е обявена за **Европейска година за борба с бедността и социалното изключване**. Целите и покриват четири обширни задачи и ръководни принципа:

- признаване на правото на хората, живеещи в бедност и социална изолация, на достоен живот и активна роля в обществото;
- споделена отговорност и участие в борбата с бедността с акцент както върху колективните, така и върху личните действия;
- поощряване на сплотеността, като се подчертаят предимствата от изкореняване на бедността и по-голямото социално приобщаване на всички членове на обществото;
- политическа ангажираност и конкретни действия за изкореняване на бедността и социалното изключване – на всички нива на управление, както и обществена ангажираност към тези цели.

Настоящата брошура представя общ преглед на най-значимите открития от проучването на Евробарометър за бедността и социалното изключване, публикувано през октомври 2009 г.

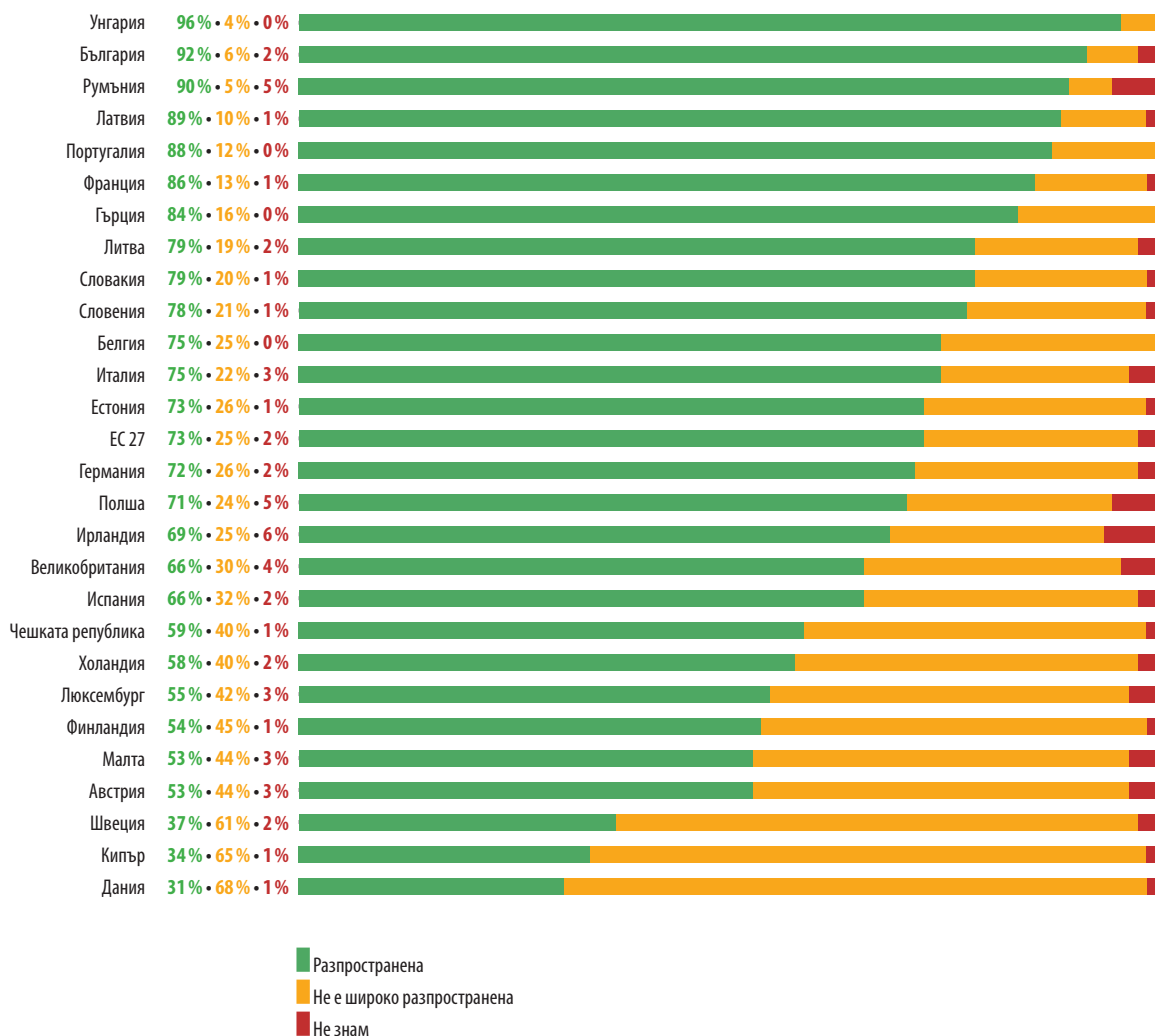
Настоящото проучване беше поръчано от Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и равни възможности“ на Европейската комисия и беше осъществено в периода 28 август – 17 септември 2009 г. от *TNS Opinion & Social network*. Като приложение към цялостния текст на доклада ще се добави техническа бележка за начина, по който са проведени интервюта от *TNS Opinion & Social network*, както и таблиците с резултатите.

1. ЗА КОЛКО ГОЛЯМА СЕ СЧИТА БЕДНОСТТА В ЕС

Почти 80 милиона души в ЕС или 16% от цялостното му население, живеят под линията на бедността. Според проучването европейците определят бедността по различен начин. За около една четвърт от хората (24%) човек е беден, когато разполага с толкова ограничени средства, че не може да участва пълноценно в обществото, в което живее. Други 22% от взелите участие в проучването виждат бедността като невъзможност да си позволиш основните стоки, от които имаш нужда, за да живееш. За 21% да си беден означава да зависиш от благотворителност или обществени субсидии. Значително малцинство (18%) вярва, че хората са бедни, когато живеят месечно с по-малко от определеното за праг на бедността.

Почти три четвърти (73%) чувстват, че бедността в страната им е широко разпространена. Виждането за това колко разпространена е бедността обаче много варира в различните страни.

Бихте ли казали, че бедността в (НАШАТА СТРАНА) е ...?

Повече от осем от десет европейци (84%) смятат, че бедността се е увеличила в страната им през последните три години. Повече от половината граждани на Унгария (64%), Латвия (62%) и Гърция (54%) вярват, че бедността е „нараснала силно“.

2. КАКВИ СЕ СМЯТА, ЧЕ СА ПРИЧИНИТЕ ЗА БЕДНОСТ

Бедността може да се обясни и с „обществени“, и с „лични“ фактори. Висока безработица, недостатъчни надници и заплати са най-разпространените „обществени“ обяснения на бедността, докато липсата на образование, обучение или умения, както и „наследената“ бедност, пристрастеност към алкохол, наркотици и др. са сред най-разпространените „лични“ обяснения за причините за бедност.

Кои две твърдения от изброените според Вас най-добре обясняват защо хората са бедни?

Разглеждайки самите бедни хора, кои две от изброените причини според Вас най-добре обясняват защо те са бедни? (СМЕНЯЙТЕ ПОСЛЕДОВАТЕЛНОСТТА – 2 ОТГОВОРА МАКСИМАЛНО)

Недостатъчното образование, обучение или умения се възприемат като причини за бедността от 53 % от хората, участващи в проучването в Холандия, от 51 % – в Дания и Германия. В Южна Европа – и специално в Кипър (44 %) – бедността се възприема главно като „наследен“ проблем. Южните европейци също поставят силен акцент върху семейството и връзките с общността (например 32 % от респондентите в Португалия вярват, че бедността се дължи на недостатъчна подкрепа от страна на семейство и приятели).

В много страни бедността се свързва с високите цени на жилищата: 67 % от европейците смятат, че е трудно да се намери прилично жилище на разумна цена. Това мнение е особено разпространено в Чешката република и в Кипър (и в двете 89 %), както и в Люксембург, Малта (във всяка по 86 %) и Словакия (84 %).

3. КОИ ХОРА СА ВЪЗПРИЕМАНИ ЗА НАЙ-ЗАСТРАШЕНИ ОТ БЕДНОСТ?

Повече от половината европейци (56 %) смятат, че безработните са най-застрашени от бедност. В същото време 41 % вярват, че възрастните хора са най-уязвими, а 31 % гледат на хората с ниско ниво на образование, обучение и умения като на най-рисковата група. Други обществени категории, считани от европейците за най-уязвими, са хора с несигурна работа, хора с увреждания и такива, страдащи от продължителни заболявания.

Според Вас кои от следните групи в рамките на населението на (НАШАТА СТРАНА) са най-застрашени от бедност?

Проучването също така показва, че възрастта играе важна роля в оформянето на общественото мнение за уязвимостта на възрастните хора: едва 33 % от много младите европейци (на възраст 15-24 г.) вярват, че възрастните хора са най-застрашени от бедност – в сравнение с 45 % от „по-възрастните“ европейци (на възраст 55 г. или повече).

4. КОИ ЕВРОПЕЙЦИ ВЯРВАТ, ЧЕ СА ЛИЧНО ЗАСТРАШЕНИ?

Смята се, че бедността е широко разпространена и нараства, но в същото време повечето европейци не се считат за лично застрашени.

Според известен брой „показатели за оценка на риска“ – като това да свързваш двата края и да можеш да си плащаш сметките, като чувството, че задлъжняваш прекалено, очакването да останеш на работното си място (или да го загубиш) и риска да останеш без дом – изглежда, че повечето европейци се чувстват уверени в собственото си положение.

Едно домакинство може да има различни източници на доход и повече от един член на семейството да изкарва пари. Като имате предвид цялостния месечен доход на Вашето домакинство, в състояние ли сте да свържете двата края ...?

	Лесно	Средно	Трудно	Не знам
EC 27	30 %	56 %	12 %	2 %
DK	57 %	37 %	5 %	1 %
SE	53 %	41 %	4 %	2 %
NL	50 %	40 %	8 %	2 %
LU	47 %	46 %	5 %	2 %
DE	45 %	45 %	9 %	1 %
AT	43 %	50 %	6 %	1 %
FI	43 %	53 %	3 %	1 %
BE	38 %	50 %	11 %	1 %
UK	35 %	54 %	8 %	3 %
SI	33 %	54 %	13 %	-
IE	30 %	54 %	10 %	6 %
ES	28 %	60 %	10 %	2 %
FR	25 %	62 %	12 %	1 %

	Лесно	Средно	Трудно	Не знам
IT	24 %	61 %	13 %	2 %
MT	24 %	65 %	9 %	2 %
SK	24 %	63 %	13 %	-
CY	23 %	54 %	23 %	-
PL	21 %	59 %	17 %	3 %
PT	21 %	62 %	15 %	2 %
EE	20 %	65 %	13 %	2 %
LT	20 %	60 %	18 %	2 %
CZ	17 %	69 %	13 %	1 %
LV	12 %	56 %	30 %	2 %
EL	11 %	54 %	35 %	-
RO	9 %	63 %	24 %	4 %
BG	5 %	52 %	40 %	3 %
HU	5 %	61 %	34 %	-

Възприеманият риск от бедност сред безработните е доста по-силен отколкото средния за ЕС:

- За тях е почти двойно по-вероятно да се почувстват в риск от прекалено задлъжняване (50 % срещу 27 % средно за ЕС).
- При тях има повече от двойно по-голяма вероятност да имат постоянни затруднения да се справят със сметките и кредитното погасяване (46 % срещу 21 %).
- За тях е почти три пъти по-трудно да свържат двата края в домакинството (31 % срещу 12 %).
- Те вярват, че за тях е два пъти по-вероятно да останат без дом (16 % срещу 7 %).

5. ПОСЛЕДИЦИТЕ ОТ БЕДНОСТТА

Европейците, за които е трудно да свържат двата края, са далеч по-малко удовлетворени от живота си в сравнение със средното ниво. Те са също така по-малко удовлетворени от здравословното си състояние и от семейния си живот.

Удовлетворение от ... (средно при скала от 1-10, като 1 е силно неудовлетворен, а 10 е много доволен)	ЕС 27 среден показател	Способност да се свържат двата края в домакинството		
		Лесно	Средно	Трудно
... живота като цяло	6,9	7,8	6,7	4,9
... личното здраве	7,2	7,6	7,2	6,3
... семейния живот	7,7	8,2	7,7	6,7

Това не са единствените последици от бедността. Близко девет от десет европейци (87%) вярват, че бедността възпрепятства шанса им за достъп до прилично жилище; осем от десет чувстват, че когато си беден достъпът ти до висше образование и обучение на зряла възраст е ограничен; 74% смятат, че бедността ограничава възможностите им за намиране на работа. Мнозинството от европейците (60%) вярват, че бедността засяга достъпа до прилично основно образование в училище, а 54% вярват, че тя ограничава способността да се поддържа мрежа от приятели и познати. Много хора също така намират, че редица обществени услуги не са им по възможностите, което може би обяснява защо бедността се разглежда като възпрепятстваща достъпа до тях.

→ Със застаряването на населението, услугите, свързани с дългосрочна грижа, са извор на притеснения: 45% смятат, че не могат да си ги позволят. Около една трета (35%) също чувстват, че грижата за децата е твърде скъпа, докато 34% смятат същото за услугите за социално настаняване.

Докато мнозинството европейци не отбелязват затруднения в получаването на достъп до финансови услуги, картината при най-уязвимите е съвсем различна.

- **Безработните:** за седем от десет безработни европейци е трудно да направят ипотека, докато за ЕС средното ниво на хората, изпитващи проблеми в тази област е 49%. За други 58% безработни е проблематично взимането на кредит, при средно ниво от 34% за ЕС като цяло; а за 47% от безработните европейци е проблем получаването на кредитна карта (средното ниво за ЕС е 27%).
- **Европейци, за които е трудно да свържат двата края:** за близо трима от четирима от тези граждани (72%) е трудно да направят ипотека, за 64% е проблематично взимането на кредит, а за 55% е проблем получаването на кредитна карта.

Финансова изолация: основна загриженост

След като веднъж човек обеднее, може да бъде много трудно да излезе от кръга на бедността. Сравненията на национално ниво сочат дори по-голямо неравенство що се отнася до достъпа до финансови услуги:

Ипотекиране: само 20% във Финландия казват, че имат затруднения в тази област – в сравнение с 90% в Испания.

Получаване на потребителски кредит: отговорите варират от едва 12%, които казват, че им е трудно да вземат заем във Финландия, до значително мнозинство от 78% в Испания. Поне половината от респондентите в България (53%) и Кипър (50%) също отчитат трудности.

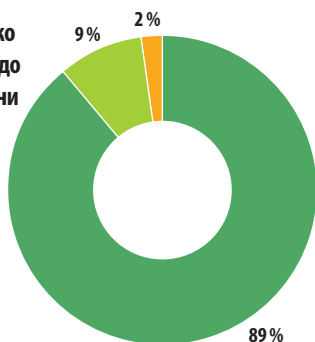
Получаване на кредитна карта: броят на хората, които изпитват затруднения просто да си извадят кредитна карта, варира от 12% в Холандия и Швеция до 55% в Испания.

6. БОРБА С БЕДНОСТТА

Средно 89% от европейците казват, че техните правителства трябва да предприемат спешни действия, за да се справят с бедността (диаграма N. 1).

Това виждане се споделя не само от онези, които се борят за насъщния; 85% от респондентите, класифицирани като заможни според приходите в домакинството си, са съгласни, че бедността е проблем, който изисква спешни действия от страна на правителствата.

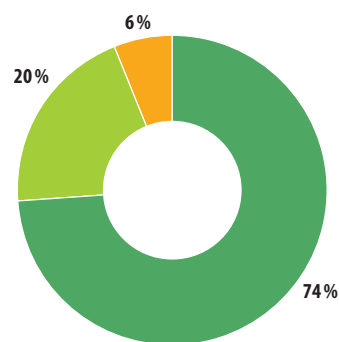
Моля, кажете ми за всяко от следните твърдения до каква степен сте съгласни или не, че ... Бедността в (НАШАТА СТРАНА) е проблем, който изисква спешни мерки от страна на правителството.

диаграма N. 1

■ Съгласен съм
■ Не съм съгласен
■ Не знам

Колко важна смятате, че е ролята на Европейския съюз като цяло в борбата срещу бедността?

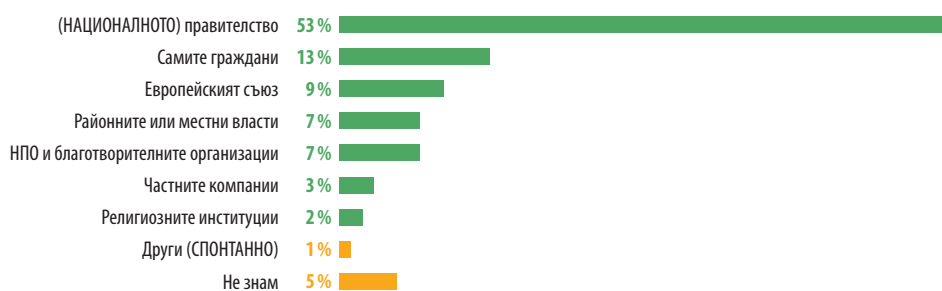
диаграма N. 2

■ Важна
■ Не е важна
■ Не знам

Дори ако европейците като цяло не смятат, че най-вече Европейският съюз е отговорен за борбата с бедността, много хора все пак считат ролята му за важна (28% я намират за „много важна“, а 46% за „донякъде важна“).

Виждането, че ЕС играе важна роля в борбата с бедността е широко разпространено в Европа, с най-високо ниво на консенсус в Малта (93%) и Словакия (91%).

Кой от изброените в следния списък е отговорен според Вас за намаляването или предотвратяването на бедността в (НАШАТА СТРАНА)?

53% в Европа смятат, че преди всичко техните национални правителства са отговорни за борбата с бедността. На национално ниво пропорцията на хората, споделящи това убеждение, варира между 24% (във Франция) и 85% (в България). Други страни, където повече от три четвърти от гражданите считат, че правителствата трябва да играят основна роля в борбата с бедността, са Унгария (80%) и Латвия (77%). Други основни играчи, които се смятат за отговорни за взимане на мерки са:

- Повече от четвърт от холандските респонденти мислят, че борбата с бедността е отговорност преди всичко на **самите граждани** (27% срещу 13% средно в ЕС). Финландия е единствената друга страна-членка, където повече от една пета от гражданите споделят това виждане (22%).
- Повече от четвърт от френските респонденти вярват, че борбата с бедността е отговорност главно на **НПО или благотворителни организации** (26% срещу 7% средно в ЕС).
- В Гърция 23% намират, че борбата с бедността е отговорност главно на **Европейския съюз** (срещу 9% средно в ЕС). В Люксембург 20% споделят това виждане.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Гражданите на ЕС имат ясна представа за степента на бедност и социално изключване в днешното общество: почти трима от четирима чувстват, че бедността в страната им е широко разпространена, дори когато мненията се различават доста в различните страни-членки. Хората свързват бедността по-често с ограниченост на средства, която пречи на пълноценното участие в обществото, с това да не можеш да си позволиш стоки от основна необходимост за живота или да зависиш от благотворителност или обществени субсидии.

Повече от 80 % от европейците съобщават, че бедността се е увеличила в страните им през последните три години. Тези данни трябва да се разбират в контекста на настоящата икономическа криза, която вероятно ще има дългосрочни последици за растежа и заетостта в ЕС.

Безработицата, както и надниците и заплатите, които не са достатъчни, за да се справят хората с цената на живота, са най-възприетите „обществени“ обяснения на бедността. Друга общоприета причина е високата цена на жилищата: две трети от европейците намират за трудно да си осигурят прилично жилище на разумна цена. Най-често цитираните лични фактори, които водят до обедняване, са липсата на образование, обучение или умения, „наследената“ бедност и пристрастеността към алкохол, наркотици или друго.

Проучването потвърждава усещаната уязвимост на безработните: повече от половината европейци вярват, че безработните хора са най-застрашени от бедност. Близко половината вярват, че безработните трябва да са приоритетна група за получаване на социална помощ. На възрастните хора също широко се гледа като на уязвима обществена категория.

Безработните също така се чувстват застрашени от бедност много по-често от другите европейци. Освен това, проучването отразява т.нар. капан на бедността: след като веднъж хората обеднеят, може да бъде много трудно да избягат от кръга на бедността. Проучването показва например, че почти 75 % от хората, за които е трудно да свържат двата края, изпитват затруднения да направят ипотека, за почти една трета е проблематично взимането на кредит и за повече от половината е трудно да получат кредитна карта.

Хората чувстват, че бедността е проблем, който изисква спешни действия: девет от десет души подкрепят виждането, че тези действия трябва да бъдат предприети от техните правителства. Повече от половината респонденти смятат, че техните правителства са основно отговорни за намаляването или предотвратяването на бедността.

И накрая почти три четвърти от европейските граждани вярват, че Европейският съюз трябва да играе важна роля в борбата с бедността.